

algus lk 12–13

Ma ei saanud ka alguses selgest aru, aga ühel hetkel tuli selgus. Me võime oma kangusega selle kõik eemale lükata, aga küsimus on selles, kas me võtame vastu. Igale inimesele tuleb erinevalt läheneda. Ma räägin igal nädalal kõnetundides inimestega. Ma näen, kuidas need üks-ühele rääkimised inimesi puudutavad. Leerilastega, leinajatega, laulatajatega.

Iga inimene on erinev ja temaga tuleb rääkida vastavalt tema teadmistele. Neljanda klassi poisiga ühte moodi, ja akadeemikuga, kui tarvis, ka integraalide keeles. See aeg on mõõdas, kui teadlasi pandi kirikuvande alla. Me tunnustame teadust ja teaduse saavutusi. Kolmandaga aga võib olla nii, et näitad, et oskad samuti kellut käes hoida. Ühesõnaga, sa pead inimest veenma. Siis oled tõsiselt võetav.

Meid on Tallinnas palju, kes kuuluvad inimesi ja remondivad katkiseid inimhingi. Üks inimene ei suudagi seda kõike.

Kirik pole alati olnud inimhingede kokkulappija ja liigimise armastust nõudnud. Kui vaja, siis kutsus katoliku kirik üles sõdijaid ka inimesi tapma. Teame ristisõdasid, ja ka meie esivanemad võitlesid kristlike rüütlite vastu. Kas see polnud ülekohtus ja kurjus? Kuidas te selle vastu olete enda jaoks lahendanud?

Ma olen häbenenud paljusid asju kiriku ajaloos ja ka enda elus. Piiblis ütles Paulus, et Jumal on sallinud selliseid teadmatusi aegu. Ma ütlesin nii, et kui sa tahad tõestust sellele, et jumal on olemas ja ta on kirikus olemas, siis vaata, kuidas on võimalik, et vaatamata nii suurtele vigadele, mis on ajaloo jooksul olnud, kui on nülitud Kreekas mõttetarku ja tehtud muid jõhkraid ning jubedaid asju...

Mida on tehtud inimestega, kes on midagi avastanud – Kopernik ja Galileo ja nii edasi. Kui ma kõige selle peale mõtlen, siis see peab ikka vägev jumal olema, kes kannab seda kirikut 2000 aastat, ja ikka on maailmas üle miljardi kristlase, vaatamata sellele, kui valesti on inimesed ajaloo vältel mõistnud kiriku olemust. Vaatamata vigadele.

Võib ka küsida, miks me ikka noa ja kahvliga sööme, kui paljud inimesed on tapetud nende riistadega. Väga õigeid asju on läbi aegade ka valesti kasutatud. Aga see ei ütle, et asi ise on vale. Inimene on lihtsalt asju kasutanud valel viisil ja õigustada ei ole siin mitte midagi. Kirik on teinud kohutavaid vigu, aga vaatamata sellele Jumal kannab seda kõike ja paneb ekslikud ja katkised inimesed aitama teisi katkiseid ja ekslikke inimesi. Kui mina oleksin täiesti ideaalne, plekitu ja puhas, siis ma ei saaks võib-olla üldse inimeste mureddest ja vaevadest aru. Vaataksin ainult oma kõrge posti pealt ja võib-olla mõtleksin, miks nad



Linn on Jaani kiriku remonte pikka aega toetanud. Tamm-salu on ise ehitust õppinud ning saab jagada töömeestele täpseid juhtnööre.

on nii rumalad ega saa hakka oma vigade ja kiusatustega.

Kas usute, et ristiusk elab üle seksivabaduse ja kõik muud tänapäevased nähtused – kärgered ja soorollide hägustumise, samasooliste abielud?

Ma pole sugugi kindel, et ristiusk kõik üle elab. Ma näen, et Soomes ja Rootsis väheneb isegi kirikus käivate inimeste usk Jumalasse. On jäänud lihtsalt traditsioon käia leeris, ristida lapsed ja nii edasi. Aga usk kipub sealt tagant ära kaduma. Elu on niigi hea ja turvaline, paljude jaoks pole enam seda kõigutamatut keset vaja. Neil on korralik palk, nad hakkavad saama head pensioni. Ametiühing hoiab ja kaitses neid. Üks väliseestlane ütles mulle küsimuse peale, et kas ta kirikus ka käib, et ei, tal on kõik olemas. Pole enam midagi Jumala käest paluda. Kas tõesti on loogika selles, et kirikus peab käima selleks, et midagi endal veel juurde nuiata?

«Vägivalda, ka kristlikku vägivalda ei saa õigustada.»

Aga kuidas jääb patuga?

Üks koguduseliige ütles küsimuse peale, et mis pattu sa siis kogu aeg teed, et pead aina kirikus käima ja paluma, et ta käib seal tänamas. Ma tänan Jumalat selle eest, mis mul olemas on, mitte ei lüüsi midagi ega palu andestust.

Noored on jälle hakanud vaatama konservatiivsemate väärtuste poole, ütlevad mõned noortega töötavad inimesed. Või on noorus hukas?

Mind lausa vaimustas Tartu rahu aastapäeva järelpidu ERM-is, kui meie noored laulsid kaasa diskor Eiki Nestori lastud vanu Horoskoobi laule. Nad teadsid isegi sõnu peast. Kusagil ekraanil ei jooksnud need sõnad, nad olid need pähe õppinud. Küllap siis nendele see muusika meeldib. Ma ei ütles, et noored on hukas. Meil hak-

kavad hoopis keskealised hukka minema. Kui ikka kiik läheb äärmisse asendisse, siis ta tuleb ruttu sealt ka tagasi.

Luteri kirikus hakati laule ja kõnesid emakeeles pidama ja piibel tõlgiti eesti keelde. See andis suure tõuke keele arengule. Kuidas te hindate tänapäeval eesti keele olukorda?

Ma kordaksin oma varalahkunud lemmiku Marju Lepajõe mõtet, et kui teadustööst võtta ära emakeel, siis see on umbes sama, mis nõuda teadlastelt, et katsuge laboratooriumist välja minna ja koduse mikroskoobiga asju edasi uurida. Teadagi, mis selle tulemus on. Kui me kasutame emakeelt, on meie sõnavara kordades suurem, kui me hakkame kui tahes hästi selgeks õpitud inglise keelt kasutama. Või vene keelt või saksa keelt. Ehk teisisõnu, me jääme tohutult palju vaesemaks, kui me ei kasuta enda väljendamisel omaenda keelt ja hakkame püüdnud üle minema võõrale keelele.

Teiste keelte oskus ei ole halb, aga see meie põhisuhtluskeel peab olema korralik, väga sõnaderohke emakeel. Paratamatult kõiki neid sõnu pole võimalik võõrkeeles õigesti tunnetada. Nii nagu inimesel peaks olema üks oma usk, mille ta peaks oma 33. eluaastaks välja valima, nii peab olema ka keelega. Üks keel tuleb endale teistest paremini selgeks teha ja seda väga hinnata. Keelekasutusega tuleb tegeleda ja end kontrollida, et neid nagu-sid ja muid risustavaid parasit-sõnu keeles ei oleks. Kas me pole endas kindlad, et kordame aina nagu, nagu, nagu?

Luteri vaimulik peab oskama ilusat emakeelt, ja mulle meeldib, et meil pole jäetud kõrval olema magistrikraad. Vaimulik peab olema korralikult haritud inimene, kes oskab ka teisi keeli, sealhulgas piibli algkeeli. Ta peab tundma filosoofiat.

Konstantin Pätsi valitsuse ajal taheti Jaani kirik maha lõhkuda, ehitada selle asemel kohtupalee ja panna väljakule hiigelsammas, mille otsas on ratsamonument. See on Tallinna eestlaste koguduse ajalooline kirik, mis ehitati endisele Pühavaimu eesti kogudusele.

Luteruse tähtsust Tallinna eestlaste jaoks ei ole võimalik üle

hinnata. Sellest on aru saanud ka linnapea Mihhail Kõlvart, kes pühendas pool oma jõulude ajal peetud kõnest just sellele teemale, ja mulle see väga meeldis. See on meie kirjakeele, kultuuri ja hariduse alus siin linnas olnud. Kõlvart ütles ka, et tal on häbi, et seda luterliku kiriku panust Tallinna linna ja eesti kultuuri arengusse ja usu rolli häbenetakse. Müts maha nende mõtete eest. Linnapea on teinud need asjad endale küll väga põhjalikult selgeks. See kiriku maha lammutamise plaan oli ikka sõnulseletamatu. Tol ajal oli Jaani kirikus 36 000 liiget ja linnas elanikke natuke üle 100 000. See oli väga julm asi. Ma ei tea, mis Pätsile ja Laidonerile pähe lõi, et nad nii sihikindlalt hakkasid seda asja ajama.

Ma austan tohutult seda, mida Päts ja Laidoner Eestile on head teinud. See nende panus on tohutult austust vääri, aga kiriku hävitamise kava näitab, et ka kõige paremad meie hulgast võivad mõnikord ära keerata. Annaks jumal, et minuga seda ei juhtuks. See näitab, et olgem kes tahes, aga me peame enda kogu aeg jälgima, et me ei ületaks oma tegudega mingit piiri, kus meie tarkus muutub rumaluseks. Ja seda piiri alati ise ei tea, seepärast ei tee kunagi paha küsida oma abikaasa või teiste lähedaste käest, kui on midagi suuremat plaanis, et kas see mõte on ikka hea.

1944. aastaks pidi uus väljak valmis olema, aga sel aastal toimus hoopis Tallinna pommitamine. Jaani kirikus läksid katki ainult aknad. Niguliste põles. Jumal ikka ei tahtnud, et Jaani kirik häviks.

Me peaksime hakkama uurima oma suguvõsa, et suguvõsades saaksid sugupuud. Praegu on meil selles osas rohkem võsa kui puud.

Kui suur abi on olnud linnast Jaani kiriku korras hoidmisel?

Olles olnud väikese Ruhnu kiriku õpetaja ja Saaremaa ning Viljandi Jaani kiriku õpetaja, tean, kui erinevad on omavalitsuste võimalused aidata kirikuid. Siin on suur võimaluste erinevus, aga jällegi müts maha Tallinna linnajuhtide ees, kes ei ole lasknud oma linna kirikuid hävineda. Viimase kolmekümne aasta jooksul on kõik linnavalitsused suhtunud meie linna kirikutesse hästi. See on lausa rahvusvahelist tunnustust vääri näide, kuidas üks omavalitsus hoolib oma kultuuriväärtustest. Jaani kirikust käib aastas läbi 70 000 inimest. Nad kõik on ka maksu-maksjad ja linna raha kasutamise pühakoja kordategemiseks on väga õige asi. Kõik linnapead on sellest aru saanud. Nii Jüri Ratas, Edgar Savisaar, Taavi Aas kui nüüd ka Mihhail Kõlvart. Hea näide on viimasest ajast, kui selgus, et ainult üks palk veel hoidiski meie kiriku tornikiivrit püsti. Ainsa päevaga suutis Mihhail Kõlvart kokku kutsuda linnavalitsuse ja teha otsuse, et tornikiivri päästetakse linna abiga kõige hullemast.

MUUSIKUD tunde, et ta

• Georg Ots etendas 30-aastase karjääri ajal E

► «Georg Otsal olid ka vaevukuuldavalt lausunud sõnad nii laetud, et mõjusid rohkem kui mis tahes röökimine. Mõte, mis oli tal iga lause ja iga fraasi taga, oli oluline. Ja just selle tõttu ta eristubki kõikidest teistest lauljatest,» lausus Rahvusooper Estonia nõukogu esimees Arne Mikk.



Ivo Karlep
ivo.karlep@tallinnlv.ee

Märtsis seisab ees ühe silmapaistvama Eesti ooperilaulja Georg Otsa 100. sünniaastapäev. Estonia teater on nimetanud tänavuse aasta Georg Otsa aastaks ja tähistab suure laulja sünniaastapäeva kahe kauni kontserdiga. Rahvusooperi juhi Aivar Mäe sõnul jättis Ots oma koduteatrisse väga nähtava jälje, mis mõjutab ka teatri tänast päeva isegi siis, kui me sellest ei räägi. «30 aasta pikkuse tuumaka tegevuse jooksul meie teatris oli tal 55 rolli,» ütles Mäe. «Lisaks teame tema 500 kammerlaulu, millest paarsada on jäädvustatud rahvusringhäälingus.»

Laetud sõnad

Estonia teatri Georg Otsale pühendatud kontserdil kuulame laulja ooperi- ja operetirollide paremiku. Esinevad Estonia enda solistid, koor ja orkester ning külalised, kelle seas on ka filmis «Georg» ja omal ajal laineid löönud muusikalis Georg Otsa kehas-tanud Marko Matvere.

«Maailmas on palju laul-

jaid, kellel on suur hääli ja kes laulavad neid samu partii-sid, aga Georgil oli iga lause, iga karakteri taga midagi enamat – see, mida ei saa sõnades väljendada,» rääkis Arne Mikk. «Otsal jätkus sarmi, mis tungis publiku südamesse ja tekitas saalis mulje, et ta laulab just sinule. Ja kontrastid, see, kuidas ta pianot ja fortet valitses – see tuleb meelde ühe Itaalia draamanäitleja Salvini ütlist, et kui sul laval tuleb jõust puudu, siis sosis-

ta. Mäletan, kui Georg esitas Jago monoloogi Verdi ooperis «Othello» – teised lauljad tavaliselt karjuvad seal, et surm ja tühjus, aga Georg lihtsalt lausus vaevukuuldavalt need sõnad. Aga need olid nii laetud, et mõjusid rohkem kui mis tahes röökimine. See mõte, mis oli temal seal iga lause, iga fraasi taga, vaat see on oluline. Ja selle tõttu ta eristubki kõikidest teistest lauljatest. Meil käis omal ajal laulmas üks Itaalia sopran, kes ütles, et niisugust vaimustavat Rigollettot, kui oli Georg Ots, pole ta partnerina veel kunagi näinud. See näitaski Georgi erilist suhet muusikasse ja oma rollidesse.»

Mozart sobis Otsale

Vahel arutletakse, kuidas oleks siis, kui Georg Ots elaks praegu meie keskel ja laulaks. Kas kuuleksime teda ikka Estonia laval või hoopis kusagil välismaal? Aivar Mäe ja Arne Mikk – viimane oli ka Otsa hea sõber – mõtlesid hiljuti samuti selle üle. «Jõudsime järeldusele, et tema koduteatriks oleks ikka Estonia, aga väga palju laulaks ta ka Viini riigiooperis,» sõnas Mäe.



Otsa üks kuulsamiamid filmirole oli muusikafilms Mr X.

«Ta ei olnud mastaapse häälega solist, et laulaks kusagil La Scalas, kus kõik tahavad kõva häält teha,» tõdes Mikk. «Aga see, et ta Moskva Suures Teatris käis laulmas ja ka tollases Leningradis Maria teatris, asenduks nüüd, mil maailm on valla, ilmselt Viiniga. Mozarti muusika oli Georg Otsale väga omane. Ma olen kuulnud, kuidas teised on laulnud Mozarti asju, ja tundub, et Mozarti maailm oleks sobinud just